

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl: 5, Sayı:20, Eylül 2019, s. 225-243

Yelda ÇOLAK

MEB, Eğitimde Drama, yeldayelda76@gmail.com

DİSLEKSİ TEŞHİSİ KONMUŞ ÇOCUKLARA DRAMA İLE OKUMA YAZMA ÖĞRETİMİ

Özet

Bu çalışmanın amacı, disleksi teşhisi konmuş öğrenciye drama yöntemiyle okuma yazma öğretiminin etkililiğini belirlemektir. Bu amaçla dislektik çocuklara drama yöntemiyle okuma yazma öğretiminin etkililiğini mevcut şekliyle belirlemek hedeflendiği için vaka çalışması yapılmıştır. Çalışmanın evrenini 2018/2019 Eğitim öğretim yılı içinde Ankara ili merkez ilçesinde disleksi teşhisi almış çocuklar oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini evde özel eğitim dersi alan disleksi teşhisi konmuş ikinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama araçları olarak araştırmacı tarafından oluşturulan 'Kişisel Bilgi Formu', 'Harfleri Tanıma Kontrol Formu', 'Yazma Testi' Görüşme Formları', 'Drama Etkinlikleri', 'Ses Kayıtları', fotoğraf kullanılmıştır. Veri toplama araçlarından elde edilecek verileri, çözümlmek ve değerlendirmek üzere içerik analizi tercih edilmiştir. Öğrenciye araştırmacının da etkinliklere katılımıyla on iki drama etkinliği uygulanmıştır. Etkinlik sonrası görüşmeler yapılmış, gözlem formu doldurulmuştur. Araştırmanın sonunda öğrencinin etkinliklerle elde ettiği bilginin kalıcı hale gelmesinde drama yönteminin olumlu katkısının olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrenci yaparak yaşayarak öğrendiği, etkinliklerde aktif olarak yer aldığı için drama yönteminin, öğrenmenin kalıcılığını artırdığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Disleksi, okuma-yazma, drama yöntemi

TEACHING READING AND WRITING BY DRAMA FOR CHILDREN DIAGNOSED WITH DYSLEXIA

Abstract

The aim of this study is to determine the effectiveness of teaching reading and writing by using drama method to a student diagnosed with dyslexia. For this purpose, a case study was conducted since it was aimed to determine the effective-

ness of teaching of reading and writing by using the method of dyslexic children. The population of the study consists of children diagnosed with dyslexia in the central district of Ankara in the 2018-2019 academic year. The sample of the study consists of a second-year student with dyslexia who has received special education at home. 'Personal Information Form', 'Letters Recognition Control Form', 'Writing Test', 'Interview Forms', 'Drama Activities', 'Voice Recording' and photographs were used as data collection tools. Content analysis was preferred to analyse and evaluate the data to be obtained from the data collection tools. Twelve drama activities were applied to the student with the participation of the researcher. After the event, interviews were made and observation form was completed. At the end of the research, it was found out that drama method had a positive effect on the permanence of the knowledge obtained through activities. It is thought that drama method increases the permanence of learning since it is learned by living as a student and takes an activity part in the activities.

Keywords: Dyslexia, reading-writing, drama method

Giriş

Toplumlar insanlığı gelişime yönelten bir değişim süreci içindedir. Tarih boyunca toplumsal gelişime hâkim olan görüşlerde bireylerin yaşadıkları toplum, aldıkları eğitim, ait oldukları kültür, inandıkları din, vatandaşı oldukları devlet, geçerli teknolojiler, yaşam boyu öğrendikleri bilgiler ve benzeri özellikler önemli olmuştur. Toplumsal ve kültürel gelişimin farkına varılmasıyla, eğitim 19. Yüzyıl içinde devlet görevleri arasına girerek, kitlesel karakter kazanmıştır. Demokrasilerin ancak eğitilmiş vatandaşlarla korunabileceğine inanılması, toplumun bütün fertlerine eğitim kurumlarından bireysel yetenekleri ve ilgileri doğrultusunda faydalanma imkânının sağlanmaya çalışılması, okul çağındaki çocukları kanunlarla koruma eğilimi, psikolojik deneme ve araştırmaların sonucunda ilgililerden hareket ederek öğrenme konusunda bireylerin aktif hale getirilmesi zaman içinde sağlanan kazanımlar arasında yer almıştır. Toplumsal ve kültürel gelişimi sağlamak üzere öğreticiden çok rehber olmak, duygusal tepkileri eğitmek, okulu yaşamın bir parçası haline getirmek ve yaşam boyu öğrenmeyi sürdürmek hedeflenmiştir. Bilgi çağı olarak nitelendirilen günümüzde bireyler artık kendi gereksinimleriyle birlikte, toplumsal ve ekonomik hayatın öngördüğü çeşitli niteliklerle donatılarak yetiştirilmektedir. Bu nitelikler arasında etkin bilgi kullanımını öğrenmek, bireyin kazanacağı temel beceriler arasında yer almaktadır (Önal, 2010).

Bilgiye ulaşılabilirlik, bilgiyi kullanabilme ve bilgiyi üretebilme bireyin ve toplumun geleceği için önemlidir. Bireyin ve toplumun geleceği, en başta nitelikli bir eğitimi gerektirir. Nitelikli bir eğitimin temeli ise okuma yazma eğitimini gerekli kılar (Güneş, 2003).

Okuma yazma öğretimi bireyin kendini gerçekleştirme yaşama hazırlanması, sosyal bir birey olarak toplumla etkileşime geçebilmesi, var olan yazılı ve görsel materyalleri anlaması, kendini yazılı ve sözlü olarak ifade edebilmesine imkan sağlayacak olan en temel ihtiyaçtır (Bay, 2008). Browder ve Snell (2000)'e göre de okuma-yazma öğretimi işlevsel akademik beceri öğretiminin ana unsurudur.

21.yüzyıl bilgi ve teknoloji çağıdır. Bu bilgi ve teknoloji çağında çağdaş, gelişmiş ülkeler sadece belirli bireylerin, belirli grupların değil; bütün bireylerin okuryazar olmalarını hedefler. Ayrıca bireyler bilgiye erişebilmeli, bilgiyi kullanabilmeli ve bilgiyi değerlendirebilmelidirler (Önal,2010).

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi 26. Maddesinde 'Herkes şahsın öğrenim hakkı vardır.' ifadesi yer alır (Unicef, t.y.).

Toplumdaki bütün bireyler yetenekleri ve ilgileri doğrultusunda eğitim alma hakkına sahiptir. Eğitimli, kendine güvenen, mutlu, yaratıcı, üretken, gizilgüçlerini en uygun şekilde kullanabilen, toplum bireyler yetiştirmek en önemli amaç olmalıdır. Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerde toplumu oluşturan fertlerdendir (Milli Eğitim Bakanlığı, [MEB], 2010).

Bu bağlamda toplumun birer ferdi olan ve özel eğitim gerektiren bireyler Milli Eğitim Bakanlığının Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde "Çeşitli nedenlerle bireysel özellikleri ve eğitim yeterlikleri açısından yaşitlarından beklenen düzeyde farklılık gösteren bireylerdir." tanımlaması yapılmaktadır. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin de; bağımsız yaşayabilmesi, kendi başına temel yaşam becerilerini geliştirebilmesi, sosyal ilişkilerini kurabilmesi, toplumdaki rollerini gerçekleştirebilmesi, çevresine uyum sağlayabilmesi, üretken ve mutlu olması amaçlanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2010)

Özel eğitim gereksinimi duyan çocukların %50,5 kadarı öğrenme güçlüğü çeken çocuklardır (Mastropieri ve Scrugs 2004). Öğrenme güçlüğü çeken çocukların en çok zorluk çektiği, problem yaşadığı alan okumadır (Berninger, 2000).

1896 yılında Dr. Morgan, ilk öğrenme güçlüğü vakası 14 yaşındaki Percy ile karşılaşmıştır. Percy'nin yaşitları kadar sağlıklı olduğunu görmüş fakat hiçbir sözcüğü doğru okuyamadığını ve hatasız yazamadığını belirlemiştir. Çocuğun matematikle ilgili herhangi bir sıkıntısı olmadığını fark etmiştir. Bunun üzerine bu vakayı konjenital "kelime körlüğü" olarak tanımlamıştır. Bunun üzerine Morgan, Percy'nin içinde bulunduğu durumun yazılı ve basılı sözcükleri görsel hafızada depolanamamasından kaynaklı bir problem olduğunu öne sürmüştür (Şenel, 1998).

Okuma becerisinin gelişmesi için ilk olarak harfler görsel olarak ayırt edilir. ikinci aşamada harfler seslerle ilişkilendirilir. Sonrasında sözcükleri tanıma ve ardından okuduğunu anlama becerisi edinilir (Gleason, 2005). Okuma tanımı, okuyan kişinin sadece sözcükleri okuması demek değildir. Okuyucu, okuduklarını anlamalı ve bunun yanında birbiriyle ekletik olarak pek çok görevi de yerine getirebilmelidir (Miller ve Schwanenflugel, 2006).

Bu bağlamda disleksi, bireyin yaşına ve zekâ düzeyine, verilen eğitime bakıldığında okuma başarısının beklenen düzeyin altında olması olarak tanımlanmaktadır (Doğangün,2008). Bireyler, zihinsel, görsel ve işitsel problemleri yaşamamaktadır fakat okumayı öğrenmede güçlük çekmektedir. Okumayı öğrenmedeki güçlüğü adı bilim çevresinde Disleksi olarak adlandırılmaktadır (Balci,2017). Uluslararası Disleksi Derneğine göre disleksi sesleri ayırt etmede, doğru kelime tanımlamada, yazmada ve kodlamada zorluk çekme olarak tanımlanmakta dil temelli

öğrenme yetersizliği olarak ifade edilmektedir. Okuma güçlüğü yaşayan birey, karşılaştığı güçlüklerle başa çıkamadığı için okumayı sevmez, okumaktan kaçınır. Yavaş okur, okurken sözcük ve satır atlar, aynı sözcüğü veya satırı iki kez okur. Yazılandan farklı faklı sözcükler okurken, sözcüklerin içindeki harfleri karıştırır ve okuduğunu anlayamaz. Bütün bu özellikler disleksili bireylerde en sık rastlanan özelliklerdir (Doğangün, 2008).

Nörolog Sanuel Tortop'a göre; dislektik bireylerde okuma ve yazma ile ilgili şu davranışlar gözlemlenir.

“b , d, p, q” harflerinin birbiri yerine kullanılması

6 ve 9 sayılarının ters algılanması

Kelimelerdeki harfleri karışık algılama

Sayıları karışık algılama

Sessiz harflerin yerini değiştirme

Okuma eylemini gelişimsel koşullarını dikkate aldığımızda geç oluşturma

Heceleme ve seslerin oluşturulmasında güçlük yaşama

Okuma eylemini yavaş olarak gerçekleştirme

Yazma eylemi sırasında eksik harf kullanımı

Konuşurken tutukluk yaşama

Konuşurken anlama uygun kelimeyi seçmede zorluk yaşama

Bireylerde görülen özelliklerden bazılarıdır (Guardiola, 2001).

Disleksili çocuklarda benlik saygısını düşük olması en büyük sorundur. Okuma ve yazmada sıkıntıları olan bu çocuklar olumsuz bir benlik geliştirirler (dyslexialearningcenter, t.y.).

Farklı gelişim özelliğindeki bireylere yapılacak en önemli yardım onların olumlu bir benlik tasarımına sahip olmalarına yardımcı olmaktır (Yüksel, 2007).

Yaşamı devam ettirme, geliştirme, dengeli, uyumlu olma, kendini tanıma ve gerçekleştirme, kendine sahip olma eğitim kuramları içinde yer alan önemli kavramlardır (Adıgüzel, 2010, s. 5).

Drama, bir öğretim aracı olarak eğitim alanını, bir sanat formu olarak görsel sanatları, ayrıca psikolojik sağaltım ile de sağlık alanını ilgilendiren çok boyutlu bir kavramdır. (San, 2002, s. 57).

Drama bir öğrenme yöntemidir. İnsanın hayal gücünü genişletilebildiği bir alandır (O'Neill ve Lambert, 1990, s. 271). Young ve Kellog (1993)'a göre, bireye dil becerisi kazandırmada, kendine güven duyma ve sağlıklı iletişim kurmada aynı zamanda yaşam deneyimleri kazanmada drama kullanılabilir önemli bir araçtır. Öğrencilerin anlamlı bir öğrenme sağlamanın bir yolu da dramadır.

Dramada temel amaç bireyin tüm bilişsel, devinışsel, duyuşsal davranışlarının gelişmesini sağlayarak dil ve sözel ifade gelişimi, empati becerisini bireyin kendini tanmasını, hoşgörölü bir tutum geliştirmesini sağlamaktır (Adıgüzel, 2010, s. 6).

Rooh, Özellikle yaratıcı drama yoluyla çocuk dil ve iletişim becerilerini geliştirir. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin benlik tasarımı gelişirken, çevresindeki bireylerin tutumlarını daha rahat anlamlandırabilir (Rooh'tan' aktaran Ömeroğlu, 1992, s. 32).

Drama tüm dünyada özel eğitim alanındaki çocuklar ya da normal çocuklar için başarı ile kullanılan bir eğitim modelidir (Ömeroğlu, 1992).

Yapılan çalışmalar incelendiğinde özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara okuma yazma öğretimi konusunda nicel ya da nitel olarak ortaya konulan çalışmaların yetersiz olduğu görülmüştür. Öğrenme güçlüğü çeken çocuklarda drama yöntemiyle okuma yazma öğretiminin etkililiğini belirleyen herhangi bir alan çalışmasına rastlanmamıştır. Değişmekte ve gelişmekte olan eğitim bilimi içinde yer alan ilkeler ışığında drama yöntemi ile okuma-yazma öğretiminin, disleksi teşhisi konmuş çocuklara uygulanarak okuma yazma düzeylerinin geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle bu çalışma alana katkı sağlaması açısından önemli olacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, disleksi teşhisi konmuş bireye drama yöntemiyle okuma yazma öğretiminin etkililiğini belirlemek amacıyla planlanmıştır

Araştırmanın temel amacı doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranacaktır.

1. Disleksi teşhisi konmuş bireyin öz benlik algı düzeyi farklılık gösterecek midir?
2. Drama ile okuma yazma öğretimi ile daha hızlı öğrenme sağlanacak mıdır?
3. Disleksi teşhisi konmuş öğrencinin okuma yazmaya karşı tutumları nelerdir?
4. Disleksi teşhisi konmuş öğrencinin drama yöntemiyle okuma yazma becerisi edinirken derse karşı olumsuz tespit edilen tutumlarında farklılıklar oluşacak mıdır?

YÖNTEM

Araştırma vaka çalışması yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Cresswell (2007, s. 73) vaka çalışmasını tanımlarken araştırmacının pek çok kaynaktan (gözlem, yüz yüze görüşme, görsel işitsel malzeme, doküman ve raporlar) derinlemesine ve ayrıntılı olarak edindiği verileri kullanarak çalışma içinde bir ya da birden fazla vakayı (çoklu) betimleyerek vakaya ilişkin konuları raporlaştırdığı bir desendir.

Vaka çalışması yöntemi pek çok yazar tarafından farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. Bu çalışmada Stake (2003)'in sınıflandırması ele alınarak vaka çalışması yöntemlerinden biri kabul edilen araçsal (instrumental) vaka çalışması yöntemi kullanılmıştır. Araçsal vaka çalışması belirli bir olayı açığa kavuşturmaya bir konu hakkında fikir sağlamak amacına odaklanır. Vakanın kendisi ikinci planda yer alırken, destekleyici bir rolü vardır (Stake, 2005, s. 437)

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2018/2019 Eğitim-Öğretim yılı Ankara ili merkez ilçelerindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Özel Eğitim Kurumlarına devam eden disleksi teşhisi konmuş öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise evde özel eğitim dersi alan disleksi teşhisi konmuş ikinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır.

Burcu 9 yaşında ilkokul ikinci sınıfa giden bir öğrencidir. Ankara'nın Çankaya ilçesine bağlı özel bir okulda öğrenim görmektedir. Öğrenimin ilk yılını da aynı sınıfta aynı öğretmenle okumuştur. Disleksi teşhisi Burcu'ya öğretmeninin aileyi yönlendirmesiyle ilkokul birinci sınıfın ilk döneminde konmuştur. Teşhis konana kadar aile 'Disleksi' tanımını duymamıştır. Aile RAM' la görüşmelerde bulunmuş fakat RAM'dan rapor çıkarttırmamışlardır. İlerde raporun Burcu'nun iş ve sosyal yaşamında dezavantaj olabileceği kaygısı taşımaktalar. Bu nedenle özel bir eğitim kurumuna gidip yardım istemişler. Kurumdan özel eğitim öğretmeniyle anlaşarak Burcu'nun evde derslerini sürdürmesini sağlamışlardır. Burcu, ailenin tek çocuğudur. Annenin ifadesine göre konuşmaya üç buçuk yaşlarında başlamıştır. Ebeveynler, Burcu dört yaşındayken boşanmışlardır. Burcu annesinin yanında yaşamakta ve hafta sonları babasıyla görüşmektedir. Aile özel dersler ile çocuğunun eğitimini desteklemektedir. Burcu, annesinin tarifine göre, seven, hayvanlara düşkün, arkadaşlarıyla iyi geçinen fakat çekingen, hiçbir şekilde duygularını dile getirmeyen, yaşadıklarını ailesiyle paylaşmayan, kendini ifade edemeyen özelliklere sahiptir. Matematik dersini sevmekte ve müziğe özel bir ilgi duymaktadır. Aile aynı zamanda Burcu'nun psikiyatrik destek almasını sağlamaktadır. Burcu anne ve babası çalıştığı için ilkokula kadar anneanesi ve babaanesi tarafından bakılmıştır. Burcu, arkadaşlarına göre akademik anlamda geridedir. Motor becerilerinde hiçbir sıkıntı yaşamamaktadır. Görsel, işitsel, ortopedik problemleri yoktur. Dikkatini kısa bir sürede olsa (Yaklaşık 15 dakika) toplayabilmektedir.

Veri Toplama Araçları

Disleksi teşhisi almış birey okuma yazma öğretimini drama yöntemiyle alırsa daha kalıcı öğrenmeler sağlanabilir mi? sorusuna yanıt bulmak amacıyla nitel veri araçları kullanılmıştır.

Araştırmacı tarafından oluşturulan 'Kişisel Bilgi Formu', 'Harfleri Tanıma Kontrol Formu', 'Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formları', 'Yazma Testi 'Ses Kayıtları' ve fotoğraf kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada yer alan öğrencinin genel bilgilerinin edinilmesi için araştırmacı tarafından oluşturulmuş kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda öğrencinin yaşı, kardeş sayısı, öğrenimi, cinsiyeti, ilerde hangi mesleği seçmek istediği, öğrencinin ailesinin öğrenim düzeyi, ailenin ortalama gelir düzeyi, ailenin medeni hali ve ebeveynlerin yaşlarını belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Harfleri Tanıma Kontrol Formu

Harfleri tanıma kontrol formu araştırmacı tarafından hazırlanmış formun kapsam geçerliliği için form bir sınıf ve bir özel eğitim bir drama uzmanına sunulmuştur. Uzman dönütleri

sonrası çeşitli düzeltme ve eklemeler yapılarak büyük ve küçük harfler için iki ayrı harfleri tanıma kontrol formu oluşturulmuştur. Harflerin karşısında tanıyor, tanımıyor seçenekleri bulunmaktadır. Hazırlanan formlar ile öğrencinin hangi harfleri tanıyıp tanıyamadığı kontrol edilmiştir. Öğrenci, beşinci grup (H, V, Ğ, F, J) seslerinin küçük harflerini de tanıyamamıştır. Ayrıca 'B, b,' 'd' ve 'Pp' harflerini karıştırmıştır. Araştırmacı tanınmayan harflerden yola çıkarak drama etkinliklerini planlamıştır.

Yazma Testi

Araştırmacı tarafından hazırlanmış formun kapsam geçerliliği için bir sınıf ve bir özel eğitim uzmanına sunulmuştur. Uzman dönütleri sonrası yazma testine eklemeler yapılmıştır. Basit, düz ve eğri çizgiden alfabedeki harflerin yazılmasına kadar geliştirilen yazma testi her etkinlik sonrası öğrenciye uygulanmıştır,

Gözlem Formu

“Gözlem, herhangi bir ortamda veya kurumda oluşan davranışı ayrıntılı olarak tanımak amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Eğer araştırmacı herhangi bir ortamda oluşan bir davranışa ilişkin ayrıntılı, kapsamlı ve zamana yayılmış bir fotoğraf elde etmek istiyorsa gözlem yöntemi kullanılabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2008, 169).

(Merriam, 2013, s. 111-113)'a göre gözlem hassas bir veri toplama aracıdır. Gözlem, ilk elden veri elde etme imkanı verirken yine ilk elden karşılaştırma yapılabilmesini sağlar. İlk elden veri elde etmek davranışın olduğu gibi kaydedilmesini olanaklı kılar.

Gözlem formu araştırmacı Babayiğit (2010) tarafından hazırlanmış ve 2 Nisan 2018 tarihinde kullanılmak üzere izin alınmıştır. 25 Nisan 30 Mayıs tarihleri arasında öğrenciyle yapılan drama etkinliklerinin öncesi ve sonrasında araştırmacı tarafından doldurulmuştur. Disleksi teşhisi konmuş öğrenciye drama yöntemiyle okuma-yazma öğretimi uygulamaları sırasında öğrenci, duyguları, görüşleri, anlama ve ilerleme hızı, algısı, dikkati, drama etkinliklerinden aldığı keyif ve bunun gibi pek çok gözlenebilen davranış gözlem formuna kaydedilmiştir.

Görüşme

Görüşme tekniği görüşülen kişilerin bakış açılarını algılamamızı sağlarken görüşülen kişilerin dünyalarını, düşüncelerini, hislerini anlamamızı sağlar. Araştırmacı görüşme tekniği ile yüzeysel değil daha derin bilgiler edinmelidir (Kuş, 2007, s. 87).

Araştırmacının görüşme planı ve soruları görüşmeden önce ve görüşme sırasında değişikliğe uğrayabilmiştir. Anne ve çocukla yapılan ön ve etkinlikler sonrası yapılan görüşmeler kayıt altına alınmış, yazıya aktarılmıştır.

Öğrenci Görüşme Formu

Öğrencinin önce kendisinden kişisel bilgileri alınmış, derslere karşı tutumları, ilgileri, sosyal hayatı, duygusal hayatına ilişkin sorular sorulmuştur. Aynı zamanda dersleri nasıl işlemek istediğine ilişkin sorulara yer verilmiştir.

Veli Görüşme Formu

Öğrenci ile çalışabilmek için izin almak ve durumları, yaşantıları hakkında bilgilenmek için öncelikle velisiyle(anne) ön görüşme yapılmıştır. Öğrencinin velisi annedir. İlk görüşmede veli izin belgesi imzalatılmıştır. Sürecin sonunda anne ile tekrar görüşme yapılarak velinin (anne) değerlendirmesi alınmıştır. Araştırmacı baba ile de görüşmek istemiş ama baba işlerinin yoğun olduğunu ve görüşme için zamanının olmadığını araştırmacıya iletmıştır.

Öğretmen Görüşme Formu

Öğrencinin akademik durumu ile ilgili bilgi almak amacıyla öğrencinin özel eğitim öğretmeni ile etkinlikler başlamadan görüşme yapılmıştır.

Araştırmacı tarafından veriler unutulmasın diye etkinlikler, görüşmeler ses kaydı altına alınmış ve fotoğraf çekimi yapılmıştır. Araştırmacı veli izni olmadığı için video kayıt kullanamamıştır.

Drama Etkinlikleri

Araştırmacı tarafından ilk drama etkinliği önceden planlanmış, diğer 11 drama etkinliği öğrencinin ilgilerine, tutumlarına, motivasyonuna, akademik başarısına göre planlanmıştır. Her drama etkinliği sonunda etkinlikte neler yaptığımıza dair öğrenciye resim çizdirilmiş ve etkinliklerin somutlaştırılması sağlanmıştır. Öğrenci kazanımları Meb öğretim programları <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=663> internet adresinden alınmıştır.

Verilerin Analizi

Bu vaka çalışmasında veri toplama araçlarından elde edilecek verileri ayrıntılı bir şekilde çözümlenmek ve değerlendirmek üzere derinlemesine analiz yöntemlerinden içerik analizi tercih edilmiştir.

İçerik analizinde amaç, elde edilen verileri açıklayabilen ilişkilere ve kavramlara ulaşmaktır ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri ortaya koyma hedeflenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013)

Araştırma nitel araştırma kapsamında değerlendirildiği için hiçbir istatistiksel analize tabi tutulmadan ifade edilmiştir. Veri analizi sürecinde dersin işleniş ve motivasyon ,öğrenmenin kalıcılığı ve hızı ,öz benlik ve okuma yazma tutumları gibi temalar önceden belirlenmiş bu temalar doğrultusunda veriler kategorize edilmiş ve son aşamada ilişkilendirilerek anlamlandırılmaya çalışılmıştır.

Öğrenciye araştırmacının da etkinliklere katılımıyla on iki drama etkinliği uygulanmıştır. Aile ve öğrenci ile etkinlik öncesi ve sonrası görüşmeler yapılmış, her etkinlik sonunda gözlem formu doldurulmuştur. Okuma düzeyini belirlemek amacıyla harfleri tanıma kontrol formu, yazma düzeyini belirlemek amacıyla basit, düz ve eğri çizgiden alfabeledi harflerin yazılmasına kadar geliştirilen yazma testi, öğrencinin gelişim sürecini izleyebilmek için kullanılmıştır. Her bir çalışma çözümlenmelerde hiçbir ayrıntıyı kaçırmamak niyetiyle ses kaydına alınmıştır.

Araştırmacı önce anneye ön görüşme yaparak aileye ve öğrencinin sağlık durumuna , tutumlarına, duygularına , baskın ve çekinik yönlerine ilişkin görüşme yapmıştır. Aynı gün öğrencinin akademik başarısı ile ilgili özel eğitim öğretmeniyle de görüşmüştür. Görüşmeler annenin evinde olmuştur. Araştırmacı o gün öğrenci ile karşılaşmak istemediğini öğrenci ile tanışmasının drama etkinliği ile planlandığını görüşmeden önce anneye telefonla ifade etmiştir. Araştırmacı anneye belirledikleri gün ve saatte öğrencinin yaşadığı eve gitmiştir. Anne ön görüşmede kızının ev dışında kendini güvende hissetmediğini söylediği için etkinlikler ailenin evinde yapılmıştır.

Öğrenci ile ilk drama etkinliği yapılmıştır. Birinci drama etkinliği tanışma etkinliğidir. Etkinlik yapıldıktan sonra öğrenci ile ön görüşme yapılmış ve araştırmacı ilk gözlem formunu doldurmuştur. İkinci hafta etkinliğe başlamadan önce öğrenciye Harfleri Tanıma Kontrol formu uygulaması yapılmıştır. Bu uygulamadan sonra alınan sonuçlarla araştırmacı ikinci drama etkinliğini planlayarak aynı hafta öğrenci ile uygulamayı gerçekleştirmiştir. 7 hafta süresince her uygulamadan sonra gözlem formunu dolduran araştırmacı her uygulamanın fotoğrafını çekmiştir. Son hafta araştırmacı anne ve öğrenci ile görüşme gerçekleştirmiştir.

BULGULAR

Etkinlikler araştırmacı tarafından öğrencinin, uygulamanın başından sonuna kadar olan süreçte kaydettiği gelişim açısından değerlendirilmeye çalışılmıştır.

03.04.2019 tarihinde anneye veli onay formu imzalatılarak ön görüşme yapılmıştır. Ön görüşme soruları organize edilip başlıklar halinde sunulmuştur.

Anne ile Ön Görüşmeden Çıkan Bulgular

Görüşmenin İçinde Disleksi

Disleksiyle tanışmadan önce bu öğrenme güçlüğüne duymadığını dile getirmiştir. Kızının disleksi olmasını geç doğum yapmasına ve boşanma sürecindeki travmalara bağlamaktadır. Klinik teşhisten önce kendisinin de babanın da çocuğa çok baskı yaptıklarını, çocuklarının tembel olduğunu düşündüklerini söylemektedir.

Kızının konuşmaya geç başlamasından şüphelenmesi gerektiğini ama bilinçli bir anne olmasına rağmen o zamanlar bu durumun bir problem teşkil etmediğini düşünmüştür. 'Erken teşhis edilse çocuğa bu kadar baskı yapmazdık.' demiştir. Disleksi teşhisinin çocuklarının ilerde eğitim iş ve özel hayatını etkilemesinden korktukları için RAM raporu almaktan çekinmişlerdir.

Görüşmenin içinde Öğrencinin Özellikleri

Kızının hayvanları çok düşkün olduğunu ve müzik dinlemeyi, şarkı söylemeyi çok sevdiğini dile getiren anne kızının içine kapanık bir birey olduğunu arkadaşlarıyla iyi geçinmesini ise arkadaşlarının her dediğini yapmasına ve her şeye evet demesine bağlamaktadır. Ailenin ders çalışmaya yönelik baskılarından ötürü çocuğun okuma ve yazmadan soğuduğunu söylemektedir. Dislektik çocukların aksine yazısının çok bozuk olmadığını da belirtmektedir. Kızının yaşadıklarını, hislerini kimseye ifade etmemesine üzüldüğünü ifade eden anne, akşamları kızını

na masal okurken masalı yarı da kesip kızına tamamlattığını ve çok geniş bir hayal gücüne sahip olduğunu vurgulamaktadır. Aynı zamanda Burcu şarkı sözleri uydurup annesine söylemektedir. Anne, kızının okul malzemelerini devamlı okulda unutmasından ve yeni insanlarla tanışmak istememesinden yakınmaktadır.

Görüşmenin İçinde Drama

Kızının oyun yönteminden keyif aldığını söyleyen anne drama etkinliklerini de zevkle yapacağını düşündüğünü söylemiştir. Kızının drama etkinlikleriyle daha kalıcı öğrenmeler sağlayabileceğine, daha çabuk öğreneceğine, özgüveninin gelişeceğine ttam olarak inanmadığını ifade etmektedir.

Özel Eğitim Öğretmeniyle Yapılan Görüşmeye Ait Bulgular

Özel eğitim öğretmeni yaklaşık bir senelik çalışma sonucu öğrencinin 5.grup harflere kadar geldiğini ve okuduğunu anlamada başlarda sıkıntı yaşadıklarını ama okuma ve yazmayı öğrendikçe bu sıkıntıyı az da olsa aşabildiklerini ifade etmektedir. En büyük sıkıntısının öğrencinin ders işlemek istememesidir. Öğretmenine göre çekingenliği ve öz benlik algısının olumsuzluğu öğrencinin öğrenmesini de engellemektedir. Matematik işlemlerinde ve yazmada çok sıkıntı yaşamadıklarını dile getirmiştir. Bu derslerde motivasyonunun daha yüksek olduğunu söylemektedir. Bir sene içinde güzel bir iletişim kurduklarını ifade eden öğretmen drama ile de ders işlediğini öğrencinin bu derslerden keyif aldığını fakat drama ile ders işlemenin süre açısından sıkıntı yarattığını ifade etmiştir.

Öğrenciyle Yapılan Ön Görüşmeye Ait Bulgular

Öğrenciyle ilk tanışma etkinliği yapıldıktan sonra araştırmacı sohbet havasında, öğrenciyi ürktürmemek, ilgisini çekmek amacıyla hayvanlarla ilgili anılarını paylaşmıştır. Sonra elinde bulunan 'Işıkları Seven Böcek' kitabını birlikte okumayı teklif etmiştir. Öğrenci bu tekliften hoşlanmamış ve okuma yazmayı sevmediğini ifade etmiştir. Bu da okuma yazmaya karşı tutumunu göstermektedir.

Öğrenciye Uygulanan Harfleri Tanıma Formuna Ait Bulgular

Hazırlanan formlar ile öğrencinin hangi harfleri tanıyıp tanıyamadığı kontrol edilmiştir. Öğrenci, beşinci grup (H, V, Ğ, F, J) seslerinin büyük ve küçük harflerini tanıyamamıştır. Ayrıca 'B, b, 'd' ve 'P, p' harflerini karıştırmıştır. Araştırmacı tanınmayan harflerden yola çıkarak drama etkinliklerini planlamıştır. İlk drama etkinliği tanışma etkinliği olduğu için planlaması önceden yapılmıştır.

Yazma Testine Ait Bulgular

Öğrenci öğrendiği bütün harfleri yazabilmiştir. B, b ve P, p harflerinin yazımında araştırmacıya dönerek yazdıklarının doğru olup olmadığını onaylatmıştır. Yeni öğretilen 'h, H; harflerinin yazımında da zorluk çekmemiştir. Okuma yazmayı dik temel harflerle öğrenmeye başladığı için araştırmacı da harfleri dik temel harflerle vermiştir. Harfleri tekniğine uygun yazmayı öğrenmiş. Öğrendiği harflerden oluşturulan heceleri, kelimeleri ve cümleleri yazabilmiştir.

Cümlelere büyük harfle başlamamakta ve noktalama işaretlerine dikkat etmemektedir. Görsele bakarak görselin ne olduğunu yazabilmektedir. Söylenilen harfi yazabiliyor. Kelime ve cümle yazarken hece ya da harf atlayabiliyor. H harfine ait çalışmalarda heceleme ve kelime yazımında h harfini hiç atlamadan yazabildi.

Araştırmacı Gözlemlerinden çıkan Bulgular

Araştırmacı uyguladığı etkinliklerle öğrencinin, uygulamanın başından sonuna kadar olan sürecini gelişim açısından değerlendirilmeye çalışılmıştır.

1. Etkinlik

Konu: Tanışalım

Süre: 20 dk.

Araç ve gereçler: Portakallı draje, hayvan ve yemek kartları, müzik

Öğrenci Kazanımları:

Motor Alan

Büyük kas ve küçük kas kullanımını gerektiren hareketleri yapar.

Bilişsel Alan

Dikkatini toplar.

Sosyal Duygusal Alan

1. Duygularını fark ederek kendini tanıy ve tanıtır.

2. Kendini ve karşısındakini anlama becerilerini geliştirir.

Dil Alanı

Dil ve iletişim becerilerini geliştirir.

Hazırlık Çalışması

'Neşeli Günler' adlı enstrümantal şarkı eşliğinde liderin yönergesiyle odanın içinde yürümeye başlanır. Lider önce 'Çamurda, sırtında yük varmış gibi yürüyoruz.' diyerek yönergeyi verir. Öğrenci ve lider çamurda sırtlarında yük varmış gibi yürürler. Lider yönergeyi değiştirerek, 'Şimdi ayaklarımızda topuklu ayakkabı var.' yönergesini verir. Ayaklarında topuklu ayakkabı varmış gibi yürürler. Lider sırasıyla şu yönergeleri verir. Şimdi bebek gibi emekliyoruz, robot gibi yürüyoruz, topallayarak yürüyoruz, cam kırıkları üstünde yürüyoruz, yağmurdan kaçarak yürüyoruz, der.

Drama Etkinliği

Lider, anneden aldığı ön bilgiyle hayvan kartları hazırlayıp, öğrencinin odasının belirli yerlerine saklar. Öğrenciye de araştırmacının sevdiği yemeklerin kartlarını vererek saklamasını ister. Lider, öğrenci, hayvan kartlarına yaklaştıkça sıcak; kartlardan uzaklaştıkça soğuk, der.

Öğrenci ilk hayvan kartını bulduğunda kendini tanıtan bir cümle söyler. Yine lider öğrencinin en sevdiği portakallı drajeden ikram eder. Sıra lidere geldiğinde o da kartlarını aynı yöntemle bulmaya çalışır. Kartını bulduktan sonra araştırmacı da kendini tanıtır. Etkinlik tüm kartların bulunmasına kadar devam eder.

Araştırmacı değerlendirme aşamasında aşağıdaki soruları sorar.

Değerlendirme

Hangi hayvanları buldun?

Başka hangi hayvanı bulmak isterdin?

Kendini tanıtırken hangi özelliklerini söyledin?

Başka söylemek istediğin özelliğin var mıydı? Hangisi?

Beni tanıırken hangi özelliklerimi öğrendin?

Araştırmacının Gözlemi

Burcu çekingen bir çocuk. Odaya girdiğimde odada müzik dinliyordu. Benim müziğimi de birlikte dinleyelim mi deyince, 'Dinlemek isterim.' dedi. Bilgisayara verdiğim Cd'yi kendi yerleştirdi. Bilgisayar kullanmayı biliyor. Bu durum bana görsel haftasının iyi olduğu izlenimini edindirdi. Yapacağımız etkinliği anlatırken donuk ve dinlemiyormuş izlenimi veriyor. Etkinliği iki kere anlattım 'Ya kartları bulamazsam' ve iki kere de 'Sıcak deyince kartlara yaklaşmış mı oluyorum?' diye sordu. Bu ders değil, değil mi? dedi. Hayır biz oyun oynayıp öğreniyoruz dedim. Bulamama endişesi taşıyor. Endişe taşımasından kaynaklı motivasyonu yüksek değil. Etkinliğin hazırlık aşamasında verdiğim yönergelere kendisi bir yönerge ekledi. 'Şimdi yatağın üstüne çıkarak kayığın küreklerini çekelim.' dedi. Sanırım alışıyor. Hayvan kartlarından ilkini bulunca adımı- soyadımı söyledi, İkinci hayvan kartında yaşımı, üçüncü de okulunu ve sınıfını, dördüncü hayvan kartında en sevdiği hayvanın kedi olduğunu ve beşinci hayvan kartında ders çalışmayı sevmeyişini söyledi. Hayvan kartlarından birini dolabın üstüne koyup ucunu görmesi için dışarda bıraktım. Bütün kartları buldu. Son karta yaklaştıkça 'sıcak' dedim ve yönlendirmek için 'Yukarı bakman gerekiyor.' dedim. Eliyle tavanı ve yer zeminini göstererek (Gözler de doldu.) 'hangisi yukarıydı?' diye sordu. Söylemeden kafamı kaldırdım, hemen anladı. Son kartı da buldu. Yukarı, aşağı kavramlarını biliyor ama ikisini karıştırıyor. Etkinlikteki motivasyonu başardıkça artmaya başladı. Çekingenliği etkinlik boyunca devam etti. Değerlendirme sorularından 'Hangi hayvanları buldun?' sorusunu elinde kartlar olmadan karışık olarak söyledi., Beş hayvan kartından hiçbirini unutmadı. 'Başka hangi hayvanı bulmak isterdin?' değerlendirme sorusuna, 'En sevdiğim hayvan kedi, onu da buldum zaten.' dedi. 'Başka söylemek istediğin özelliğin var mı?' sorusuna yanıt yok. Beni tanıırken hangi özelliklerimi öğrendin sorusuna yanıt verirken 'Adımı da öğrenmiştim ama unuttum.' dedi. Onun dışında mesleğimi, atları çok sevdiğimi ve bir çocuğum olduğunu unutmamış. Cümleler kısa. Etkinlik sonunda benim portakallı draje sevdiğimi nereden biliyorsun? dedi. Araştırdım dedim Gülümsedi. Onun özelliklerini bilmem hoşuna gidiyor. İlginilmekten hoşlanıyor. Etkinliğin sonunda etkinliğimizi kafasında somutlaştırmak için bugün neler yaptığımızı dair bir resim yapmasını istedim. Bir dahaki gelişime bakacağım dedim

On İki Etkinliğin Gözlemine Ait Bulgular

On iki drama uygulaması sonucu araştırmacının gözlemlerine ait bulgular sınıflandırılmış, alt başlıklar halinde ifade edilmiştir.

Derslerin İşlenişine Ait Bulgular

Yapılan etkinliğin ilkinde çekinik davranan öğrenci çekingenliğini her etkinlikte daha da azaltmıştır. İlk etkinlikte kendini tanıtırken ders çalışmayı sevmediğini dile getirmiş, dördüncü etkinlik sonunda derslerin çok eğlenceli geçtiğini 'Hep böyle eğlenelim.' ifadesi ile dile getirmiştir. Dördüncü etkinlik de canlandırma kısmını yapmaya cesaret edememiştir. İkna olduktan sonra hikâye canlandırma kısmına yaratıcılığı ile katkıda bulunmuştur. Köpek taklidi yapmıştır. Köpek gibi dilini dışarı çıkardı. Canlandırmayı yapmaya başladıkça ortaya yeni ürünler koymasının onun zevk aldığını göstermektedir. Daha sonrasında 'Bir daha ne zaman geleceksin?, Başka ne tür oyunlar oynayacağız? Ben de oyun buldum onu oynayalım', soruları ve ifadeleri etkinliklerin işleyişinden zevk aldığını göstermektedir. Derslerde eğlendiği için dikkat seviyesini üçüncü etkinlikte birlikte hep üst düzeyde 20 dk. boyunca korumuştur. Yine 4. Etkinlikte bir hikâyeyi tamamlaması istenmiştir. Hikâyeyi üç farklı sonuçla tamamlamıştır. Çözüm önerileri bulması, odaklanması dersin işlenişinin hoşuna gittiğini kanıtlamaktadır. 5. etkinlikte hazırlık çalışmasından çok hoşlanması etkinliği dört defa yapmamıza sebep olmuştur. Yine 5. etkinlikte resim çizerken şarkı söylemiştir. Etkinliklere istekli olması, etkinlikleri uzatmak istemesi motivasyonunun arttığını göstermiştir.

Özbenlik Algısı ve Okuma Yazmaya Karşı Öğrencinin Tutumuna ait Bulgular

Katılımcı ilk etkinliğinde "Ya kartları bulamazsam" kaygısı taşımaktadır. Ve iki kere *sıcak deyince kartlara yaklaşmış mı oluyorum?* diye sormuştur. Araştırmacının gözlemlerinde öğrencinin kartları bulamama endişesi taşıdığını, ifade etmesine sebep olmuştur. Öğrencinin soru sormasından hoşlanmaması, her yaptığı etkinlik için 'Doğru mu?' diye sorması kendini ifade etmek istememesi, cümlelerini kısa tutması, 'Okuma yazmayı sevmiyorum, sence yapabilir miyim?' soruları başarmaya karşı inancının düşük olduğunu göstermektedir. Etkinliklerle ilerleme sürecinde, öğrenci 'Bana güzel sorular sorabilirsin, sana da bazı şeyleri ben öğretiyorum, okuyorum, yazmam çok güzel oldu, ben bu 'h' harfini çok sevdim' ifadelerini kullanması: 'Yaptığım doğru mu, yapabilir miyim, sorularını artık sormaması son etkinlikte ise 'Bugün anneme yeni kitap almamız gerektiğini söyledim.' İfadeleri ilk etkinliklerde konuşmalarındaki tutukluğunun kalmaması başarma ya karşı inanç düzeyinin arttığını aynı zamanda okumaya karşı tutumunun değişikliğe uğradığını göstermektedir. Üçüncü etkinlikte anlatılan hikayedeki horozun kaybolmasına üzülen öğrenci 'Benim gibi mi horoz da 'cümlesini kullanmış sonra da 'Ben horoz gibi kaybolmam, okuma yazma öğreniyorum.' demiştir. Bu da öz benlik algısının değişmeye başladığını göstermektedir. 8.ve 11 etkinlikte okumayla ilgili etkinlikler için 'AAAA ben bunu yaparım, çok kolay' ifadesi yine okumaya karşı tutumunun değiştiğine dair bir bulgudur. 5.etkinliğin ısınma bölümü için araştırmacının gözlem formunda 'Ben önce horoz dedim horozun sesini çıkararak horoz gibi kabarma taklidi yaptım. Bana kedi dedi Miyavlayınca öyle değil böyle ses çıkarmalısın diyerek miyav sesini çıkardı. Benim yanıtlarımı söylemekten çekinmiyor.' ifadesi yer almaktadır. Bu ifade öz benlik duygusunun geliştiğine ait bir

bulgudur. Öğrencinin, 'Bana hiç kızmıyorsun, sen hiç kızına kızmıyor musun?' soruları araştırmacının yaklaşımından ve tutumundan öğrencinin memnun olduğunu göstermektedir. Araştırmacı, öğrencinin kendini özel ve değerli hissettiğini fark etmiştir. Araştırmacı etkinlikler ilerledikçe öğrenci kaygısının kalmadığını gözlemlemiştir.

Öğrenmenin Kalıcılığı ve Hızlı Öğrenmeye Ait Bulgular

Öğrenci, ilk tanışma etkinliğinde araştırmacının kendini tanıtmayıyla ilgili verileri, etkinlikler içerisinde ve etkinlikler dışında 'Kızın nerde?', Araştırmacı eve girdiğinde 'Hoş geldin Yelda' ifadelerini sık sık kullandığı için bu verileri unutmamıştır. Etkinliklerle birlikte götürülen okuma ve yazma çalışmalarında araştırmacı sözcüklerden çağrışım yaptırarak birkaç hatırlatma yapmış sonrasında öğrenci bir önceki etkinlikte öğrendiklerini hatırlamış ve hatırladıklarını doğru olarak ifade edebilmiştir. Yazma ve okuma çalışmalarında H harfini kelimelerle bağdaştırabilmiştir. Üçüncü etkinlikte Horoz sözcüğünde bulunan h harfini kendi fark etmiştir. Daha üçüncü etkinlikte h harfini fark etmesi drama etkinlikleriyle ders işlenmesinin hızlı öğrenmeye katkısının bulunduğunu kanıtlamıştır. 'Öğrencinin, hata yapmaktan korkmayınca öğrenebiliyorum.' ifadesi problem çözme becerisi edinmeye başladığını göstermektedir. Bu da öğrenmenin kalıcı olmasını sağlamaktadır. İkinci etkinlikten itibaren hazırlık aşamasının sonunda yaptırılan 'baş yukarı, baş aşağı' etkinliği ile öğrenci yukarı aşağı terimlerinin yönlerini artık karıştırmamaktadır.7.etkinlikte araştırmacının gözlem ifadeleri şunlardır: *Etkinliği öğrenciye bir kere anlattım. Diğer etkinlikleri iki defa anlattırır. Karmaşık bir etkinlik olmasına rağmen bir daha anlatır mısın demedi. Keyif aldıkça daha hızlı öğreniyor.* Verilen sıralı talimatlarda sıkıntı yaşamadığını araştırmacı gözleminde şu cümleye yer vererek ifade etmiştir: *Sıralı, aşamalı talimatlar verildiğinde sıkıntı yaşamıyoruz. Bu yüzden bilgiyi aşamalı vermek çok önemli.* Bütün bunlar araştırmacının drama etkinliğinin öğrencinin kalıcı ve hızlı öğrenmesinde etkili olduğu bulgusuna ulaştırmıştır.

Anneyle Son Görüşmeye Dair Bulgular

Görüşmenin İçinde Drama Yöntemi

Çocuğun drama etkinlikleri yaparken ders çalıştığını fark etmediğini düşündüğünü dile getiren anne, başlarda kızının ders çalışmaya karşı olumsuz tutumunu bildiği için bu yöntemle Burcu'nun farkında olmadan öğrendiğini düşünmektedir. Kızının her etkinlik sonunda bir daha ki etkinliği dört gözle beklediğini, araştırmacının ne zaman geleceğini sorduğunu, ifade etmiştir. Araştırmacıya drama etkinlikleriyle bütün dersler işlenebilir mi sorusunu yönelten anne, sadece disleksili çocuklar için değil bütün çocuklar için bu yöntemin uygulanması gerektiğine kanaat getirdiğini dile getirdi.

Drama Etkinliklerinden Sonra Burcu'nun Değişen Özellikleri

Burcu'nun ailesi dışındaki insanlara karşı çekingenliği azaldığını düşünen anne ilk defa Burcu'nun havuç istemek için komşuya gittiğini, daha önce Burcu sosyalleşsin diye çok çabaladığını ve başaramadığını belirtti. Bu olayın Burcu'nun kendine güveninin arttığını gösterdiğini dile getirdi. Kızının Akşamları kitabını getirip 'Okuyalım' dediğini okul hayatı boyunca, Kitabını getir okuyalım.' cümlesini hep kendinin sarf ettiğini, okumaktan hep kaçtığını dile getirdi.

Kızının bu tutumunun kendisini çok mutlu ettiğini belirtti. Bu arada iki harfi öğrendiğini Burcu'nun öğrendikçe çalışmaya daha istekli olduğunu fark ettiğini ifade etti. Kitabını alıp geliyor ya dünyalar benim oluyor, cümlesi ile görüşmeyi bitirdi.

Etkinlik Sonrası Öğrenciyle Yapılan Görüşme Bulguları

Dersin İşlenişine Ait Bulgular

Etkinliklerimiz nasıl geçti Burcu?

Oyun oynamak güzel bir şey. Keşke okulda da böyle öğretse öğretmenimiz. Hayvan kartları benim olabilir mi?

Görüldüğü üzere görüşmede Burcu drama yöntemiyle ders işlenmesini eğlenceli bulmaktadır. İlgi alanlarına giren etkinlikler onu motive etmektedir.

Öz Benlik ve Öğrencinin Okumaya Karşı Tutuma Ait bulgular

Peki, etkinlikler boyunca neler hissettin? Üzülün mü, korktun mu, mutlu mu oldun?...

İlk geldiğinde korktum. Ders çalışmayı sevmiyordum ya. Sorularını bilemezsem kızarsın diye korktum. Sonra çok eğlendim, korkum uçtu, gitti. 'H'yi çabuk öğrendim. Çok akıllıyım. Dün bebeğimin kolunu ben taktım. Bir de bana hep aferin diyorsun hep doğru yaptığım için. Hiç sıkılmadım. Annem 'Ne güzel eğleniyorsun.' diyor.

Artık okumayı ve yazmayı sevdiğini söyleyebilir misin?

Hep oyun oynarsak böyle okumayı seviyorum derim. Zaten yeni aldığımız kitabı okuyorum.

Öğrencinin etkinlikler ve ilk görüşme sırasındaki olumsuz ifadeleri olumlu bir tutuma doğru değişmiştir.

Öğrencinin süreç içinde endişelerinin giderildiğini söyleyebiliriz. Bu ifadelere karşın süreç içinde başarmaya karşı inanç duyduğu ifadelerinden anlaşılmaktadır.

Öğrenmenin Kalıcılığı ve Hızlı Öğrenmeye Ait Bulgular

Sana bir hikâye anlatmıştım horozla köpeğin hikayesi hatırladın mı? Bana tekrar anlatabilir misin?

Horoz kaybolmuş, sabah ötmesi gerekiyormuş. Yolda hummmmm köpeğe rastlamış. Birlikte köpeğin sahibinin kamyonuna binmişler, Horoz evini bulmuş. Sabah sahibini uyandırmış. Horozun evine dönmesini ve sahibini uyandırmasını ben buldum.

Elimde resmi bulunan harf hangisi?

H harfi büyük H

Şimdi bu elimdeki hangisi?

Aaaaaa bu benim Hamsi'ye yaptığım küçük h harfi. Bu benim.

Peki bu sözcüğü okuyalım mı?

Ha lı

Yapılan bir hikâye etkinliğindeki hikâye, öğrenciyle yapılan araştırmanın sonunda görüşmede öğrenciye sorulmuş; öğrenci genel çerçevesiyle hikâyeyi anlatabilmiştir. Yine araştırma sonunda öğrenciyle yapılan görüşmede h harfi gösterilmiş ve öğrenci öğrendiği harfi doğru şekilde ifade etmiş. Öğrendiği harflerle oluşturulmuş kelimeleri ve cümleleri okuyabilmiştir.

SONUÇ

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara bakıldığında disleksi teşhisi almış birey okuma yazma öğretimini drama yöntemiyle alırsa daha kalıcı öğrenmeler sağlanabiliyor mu sorusu ile ilgili şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Drama sonuç değil süreçtir (Adıgüzel,2010 s, 71). Bu bağlamda yapılan on iki drama etkinliği sonucunda birbirini takip eden etkinliklerde öğrencinin önceki etkinlikte öğrendiği bilgiler yordanmış öğrencinin etkinliklerle elde ettiği bilginin kalıcı hale gelmesinde drama yönteminin olumlu katkısının olduğu ortaya çıkmıştır. Aşamalı ilerlemenin, güven sağlamanın, karşılıklı güven duymanın, öz benlik algısının ve okuma yazmaya karşı tutumların olumsuzdan olumlu hale dönüşmesinin bilginin kalıcılığında ve hızlı öğrenmede etkili olduğu düşünülmektedir.

Öğrenci yaparak yaşayarak öğrendiği ve etkinliklerde aktif olarak yer aldığı için drama yöntemi öğrenmenin kalıcılığını artırdığı düşünülmektedir. Y yaparak yaşayarak öğrenme algılama yetisini arttırmaktadır. Öğrencinin etkinlikleri, drama çalışmalarının ilk zamanlarında tekrarlatırması ilerleyen etkinliklerde tekrar ettirmemesi algılama yetisinin arttığını göstermektedir.

Drama yöntemi ile kullanılan materyaller, öğrencinin dikkatini çekmiş, kendi materyallerini oluşturması hoşuna gitmiştir. Materyallerin ilgi çekmesi unutmayı engellemektedir.

Etkinliklerin öğrencide merak uyandırması motivasyonu artırıcı bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öğrenci drama yöntemi ile çekingenliğini ve özellikle okumaya karşı olumsuz tutumlarını aşabildiğini, verilen görevleri yapabildiğini görmüş ve öğrenmeye karşı daha da güdülenmiştir.

Etkinliklerle öğrencinin ortaya koyduğu ürünler (Hikâye tamamlama, şiirden yararlanarak resim çizme, etkinliklere yönergeler katkıda bulunma) öğrencinin yaratıcı düşünme becerisine katkı da bulunmuştur.

H harfi ile yapılan drama etkinliklerinde h harfi ile söylenen hece ve sözcüklerde h harfini hiçbir şekilde atlamadan yazabilmiştir. Bu da harfleri kelimelerle, hecelerle bağdaştırdığını düşündürmektedir.

ÖNERİLER

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Yapılan bu çalışmada örneklemin tek bir öğrencisi olması drama yönteminin genellenebilirliğini sınırlamaktadır. Aynı konuda daha geniş bir örneklem ile çalışılması önerilmektedir.

Disgrafi ve diskalkuli teşhisi konmuş öğrencilere yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlayan drama yönteminin etkililiğini belirleyen araştırmalara rastlanmamıştır. Bu alanda çalışmalar yapılabilir.

Özel öğrenme güçlüğü teşhisi konmuş öğrencilerin aktif olarak yer aldığı drama yöntemiyle benlik saygısının kazandırılmasına ilişkin çalışmalar yapılabilir.

Disleksi teşhisi konmuş öğrencilerle ses temelli okuma yazma dışında cümle çözümleme yöntemini drama yöntemiyle birleştiren bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu konuda alanda boşluk olduğu düşünülmektedir. Bu konuda ilerleyen zamanlarda çalışmalar yapılabilir.

Öğretmenlere Yönelik Öneriler

Okuma yazmaya ve matematiğe karşı, öğrenme güçlüğü olan öğrenciler tarafından olumsuz tutumlar geliştirmiş olmasına rağmen bu öğrenciler için oyunlar, ödüller, somut ve ilgi çekici materyaller farklı etkinlikler ile okuma-yazma- matematik öğretimi keyifli hale getirilmiştir.

Tüm öğretmenlerin derslerinde kalıcı öğrenmeler sağlayabilmeleri, öğrencilerin benlik saygılarını artırabilmeleri için drama yöntemini uygulamaları önerilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığının drama atölyeleri ile okullarda öğrenme ortamlarını oluşturması önerilmektedir. Bütün öğretmenler drama yöntemiyle eğitime yönlendirilmelidir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, Ö. (2010). Eğitimde yaratıcı drama. Ankara: Naturel Yayınevi.
- Babayiğit, Ö. (2016). İlk okuma yazma öğretiminde oyunla öğretim yöntemi uygulamaları. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Balcı, E. (2017). Disleksi: Tanımı, sınıflandırması ve belirtileri dyslexia: Definition, classification and symptoms. *Journal of Educational Studies*, 4(2), 166-180.
- Bay, Y. (2008). Ses temelli cümle yöntemiyle ilkokuma yazma öğretiminin değerlendirilmesi (Ankara İli Örneği). Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Berninger, V. (2000). Dyslexia the invisible treatable disorder: The story of Einstein's Ninja Turtles. *Learning Disability Quarter*, 24, 141-157.
- Browder, D. M. ve Snell, M. E. (2000). Teaching functional academics. In M. E. Snell ve F. Brown (Ed). *Instruction of students with setere disabilities*, (pp. 493-543). NewJersey; Merrill Publishing Company.

- Cresswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design*. (2nd ed.). Thousand Oaks, CA; Sage.
- Doğangün, B. (2008). Özel eğitim gerektiren psikiyatrik durumlar. *Türkiye’de Sık Karşılaşılan Psikiyatrik Hastalıklar Sempozyum Dizisi*, 62, 157-174.
- Dyslexia Learning Center. (t.y.). Helping the dylexics. http://www.dyslexialearning center.com/about_dyslexia.html
- Gleason, J. B. (2005). *The development of language*, 6/e.
- Guardiola, J. G. (2001). The evolution of research on dyslexia. *Anuario de psicología*, 32(1), 3-30.
- Güneş, F. (2003). Okuma-yazma öğretiminde cümlelerin önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13(13), 39.
- Kuş, E. (2007). Nicel-nitel araştırma teknikleri: Sosyal bilimlerde araştırma teknikleri: Nicel mi? Nitel mi? Ankara: Anı Yayıncılık.
- Mastropieri, M. A. & Scruggs, T. E. (2004). *The inclusive classroom strategies for effective instruction*, (2nd ed.), Ohio: Merrill Prenticwe Hall.
- MEB. (2010). Okullarımızda neden niçin nasıl kaynaştırma yönetici, öğretmen ve aile kılavuzu. http://orgm.meb.gov.tr/alt_sayfalar/yayimlar/kaynastirma/kaynastirma.pdf sayfasından erişilmiştir.
- MEB.(2019). Türkçe dersi öğretim programı. [http://mufredat.meb.gov.tr/ Program Detay.aspx?PID=663](http://mufredat.meb.gov.tr/Program_Detay.aspx?PID=663) sayfasından kazanımlara erişilmiştir.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma*. (Çev. Ed: S. Turan), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miller, J. & Schwanenflugel, P.J. (2006). Prosody of syntactically complex sentences in the oral reading of young children. *Journal of Educational Psychology*, 98(4), 839–853.
- O'Neill, C. & Lambert, A. (1990). *Drama structures a practical handbook for teachers*. London: Heinemann Educational Book Inc.
- Ömeroğlu, E. (1992). Okul öncesi işitme engelli çocukların kaynaştırılmasında yaratıcı drama eğitiminin kullanılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 1(02), 31-33.
- Önal, İ. (2010). Tarihsel değişim sürecinde yaşam boyu öğrenme ve okuryazarlık: Türkiye deneyimi. *Bilgi Dünyası*, 11(1), 101-121.
- San, İ. (2002). Eğitimde yaratıcı drama, yaratıcı drama 1985–1995 yazılar. H. Ö. Adıgüzel (Ed.), Ankara: Naturel Yayınları.
- Stake, R. (2003). Case studies. N. Denzin and Y. S. Lincoln (Ed.). *Strategies of qualitative inquiry içinde* (ss. 134-164), Thousand Oaks, CA: Sage.

- Şenel, H. G. (1998). Okuma güçlüğü olan ve olmayan ilkokul öğrencilerinin okuma düzeylerinin ve dislektik özelliklerinin karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Unicef (t.y). İnsan hakları beyannameşi. https://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html sayfasın- dan erişilmiştir.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Young, B. J., & Kellogg, T. (1993). Science attitudes and preparation of preservice elementary teachers. *Science Education*, 77(3), 279-291.
- Yüksel, M. Y. (2017). Özel eğitim ve rehberlike. *Pegem Atf İndeksi*, 284-307.